

Közgazdaságtan: társadalomtudomány. Azzal foglalkozik, hogy a társadalom és az abban élő emberek a szűkösen rendelkezésre álló és alternatív módon felhasználható erőforrásokat hogyan osztják meg különféle termékek és szolgáltatások előállítására, és az így előállított szolgáltatásokat és termékeket hogyan osztják fel a jelenbeli és jövőbeli fogyasztásra (megtakarítás).

Szűkösség: mivel az erőforrások korlátozottan állnak rendelkezésre, dönteni kell a hasznosításukról.

Erőforrások: természeti javak, munkaerő, tőkejavak (technológia, gép), humán tőke

Jószág/javak: A szűkösséget kielégítik ki. Lehetnek magán- és közjavak.

Piaci kudarc: A piaci mechanizmus során kialakuló erőforrás-elosztás nem hatékony. Számos forrása lehet: piaci hatalom, externália, közjószágok jelenléte, illetve nem tökéletes információ.

Közjavak: Azok a javak, amelyek felhasználásából nem lehet, nem célszerű, vagy nem szokásos kizárni egy fogyasztót sem. Használatuknak nincs másokat kizáró jellege, felhasználásuk rivalizálástól mentes, azaz minden szereplő igénye szerint fogyaszthat belőle.

Magánjavak: A magánjavakra jellemző, hogy a fogyasztók között rivalizálás van, s megvalósítható a fogyasztók bizonyos részének kizárása. A magánjavakat piacon, pénzért lehet megszerezni, a kínálatot egyéni termelők biztosítják. Magánjavak esetén a fogyasztó pontosan azonosítható. Magánjavak lényegében a hagyományos piaci áruk.

Racionális döntés: Minden olyan cselekedet, amelynek célja a minél jobb eredmény elérése, illetve a rosszabb elkerülése. (A szükséglet és a profit maximalizálása.)

Piac: tényleges és potenciális eladók és vevők, valamint ezek cserekapcsolata.

Kereslet: Az a jószágmenyiség, amelyet a vevők hajlandók és képesek megvásárolni.

Kínálat: Az az árumennyiség, amit egy időszak alatt az eladók megvételre felkínálnak.

Állami beavatkozás típusai: Lehet fiskális: állandó (pl. adó, TB, nyugdíj) és nem állandó (közmunka, állami beruházások), melyeket akkor használunk, ha baj van. És lehet monetáris: szabadpiaci műveletek, refinanszírozási kamatláb, kötelező tartalékráta (Nemzeti Bank).

Állami beavatkozás eszközei: erőforrás allokációs, jövedelmek újrafelosztása, munkahely teremtés

Makrogazdasági mutatók: (amortizáció: az állótőkét megtettesítő eszközök éves elhasználódása)

bruttó hazai termék (GDP): Egy területen egy adott idő alatt (általában egy év) előállított végső felhasználásra szánt javak összességének értéke. ($GDP = \text{háztartások fogyasztása} + \text{kormányzati fogyasztás} + \text{beruházás} + \text{nettó export}$)

bruttó kibocsátás (GO): Egy területen egy adott időszakban megtermelt javak összértéke. ($GO = \text{folyó termelői felhasználás} + \text{amortizáció} + \text{jövedelmek [munkabér, adók, nyereség]}$)

bruttó nemzeti jövedelem (GNI): A GDP-ből származtatott mutató, amely az egyes gazdasági szektorok, illetve a külföldről kapott és külföldre fizetett elsődleges jövedelem (munkabér, kamat, földjáraadék, osztalék) egyenlegének az összege. ($GNI = GDP + \text{külföldi magyar jövedelmek} - \text{magyar földön külföld jövedelme}$)

bruttó nemzeti rendelkezésre álló jövedelem (GNDI): Egy nemzetgazdaság szereplőinek egy év alatt végső felhasználásra fordítható bruttó jövedelme. ($GNDI = GNI + \text{külföldről kapott transzferek} - \text{külföldnek adott transzferek}$)

nettó hazai termék (NDP): Egy nemzetgazdaság, az egy év alatt létrehozott nettó hazai terméknek nevezzük. ($NDP = GDP - \text{amortizáció}$)

nettó nemzeti jövedelem (NNI): Egy nemzetgazdaságban a gazdasági szereplők egy év alatt megszerzett nettó jövedelme. ($NNI = GNI - \text{amortizáció} = GNDI + \text{külföldről hazautalt pénz} - \text{Magyarországról külföldre utalt pénz}$)

nettó rendelkezésre álló jövedelem (NNDI): Egy nemzetgazdaság szereplőinek egy év alatt végső felhasználásra fordítható nettó jövedelme. (NNDI = GNDI – amortizáció = NNI + az országba beáramló transzferek - az országból kiáramló transzferek)

Árszínvonal: A gazdaságban létrehozott termékek árainak termékmennyiséggel súlyozott átlaga, azaz megmutatja, hogy mennyibe kerül adott időszakban a kibocsájtás.

Infláció: Az általános árszínvonal tartós emelkedése, a pénz vásárlóerejének csökkenése, az idő dimenziójában.

Makrogazdasági szektorok egyenletei:

vállalat: $TR_V + Y = W + T_V + S_V$ (transzfer + megtermelt javakért kapott bevétel = munkabér + adók + megtakarítás)

háztartás: $W + TR_H = C + T_H + S_H$ (munkabér + transzfer = fogyasztás + adók + megtakarítás)

állam: $T_V + T_H = G + S_A + TR_H + TR_V$ (vállalati és háztartási adók = beruházás + megtakarítás + háztartási és vállalati transzfer)

külföld: $IM = X + S_K$ (importért kapott jövedelem = exportért adott + megtakarítás)

$I = S_V + S_H + S_A + S_K$ (beruházás = megtakarítások)

$Y = C + G + I + X - IM$

Koordináció típusai példákkal:

piaci koordináció: a szereplés önkéntes, hasonló célok, mellérendelt viszony, vezetnek a szereplőket (haszonszerzés), szerződéses viszonyok, pénzforgalommal záródik; pl.: lakáseladás

bürokratikus koordináció: alárendelt viszony, nem mindig végződik szerződéssel és monetarizálva; pl.: ellentételezés nélküli államosítás

etikai koordináció: önkéntes részvétel, mellérendelt viszony, a pénznek nincs nagy szerepe

agresszív koordináció: alá-fölé rendelt viszony, kényszer hatása; pl.: védelmi pénzek

Reálbér: Az a jószág és szolgáltatásmennyiség, ami a keresetből megvásárolható (vásárlóerő).

Kompetitív (tökéletesen működő) piac: A termék teljesen homogén (nem lehet megkülönböztetni a különböző gyártók által gyártott termékeket); végtelen sok eladó és vevő, így egy termelő nem tudja befolyásolni a kínálatot; tökéletes az informáltság; nincsenek ki- és belépési korlátok; mindenki elfogadja a piaci árat

Explicit (ténylegesen felmerült) költségek: Adott időszakban jelentkező kiadás, amely számlákon megjelenik, a termék értékesítése során megtérül.

Implicit (nem valódi költségek) költségek: Elszalasztott haszon, amely a vállalkozás megvalósulása miatt maradt el (más haszonról való lemondás, az éppen célba vett miatt). Ennek része az amortizációs költség, amely számvitelileg elszámolható.